



L'aliment de la bèstia

"La sentimentalitat dibuixà la "figura retòrica nítida": l'enemic exterior. El qual enemic, com hem vist, no existia, és un invent."

Un amable lector, no anònim, m'envia un retall de diari, i em diu: d'això en podries fer un bon article. M'estimaria més no haver llegit el trosset de paper i no haver d'escriure ara el que escriuré, però no tinc escapatòria: el retall, en efecte, *mereix* un bon comentari. No sé si a hores d'ara —és estiu, i el meu contacte amb la premsa és escàs— algú ha escrit ja coses com les que jo pense, però tant se val: cadascú té le seu racó i el seu deure. El retall en qüestió és una columna d'última pàgina del diari de més circulació del Regne d'Espanya, no en diré el títol ni l'autor, no val la pena. I aquest comentari podria dur com a títol "La culpa és de la víctima", "El pinso de Pujol", o alguna imperitnència semblant. Vejam de què es tracta.

Resulta que, com tothom sap, els catalans —perdó, el pujolisme, o "*aquel pequeño partido llamado Convergencia*" — es van inventar fa uns anys "*una figura retòrica nítida: el enemigo exterior*". L'"enemic exterior", sembla ser, abans no existia: "*abans*", en temps del franquisme i de la transició, la imatge de Catalunya a Espanya era "*poderosa*" i "*simpàtica*" i "*en molts aspectes modèlica*". El franquisme havia perdut la batalla de l'aïllament de Catalunya, i per tant "*la consciència democràtica de la transició va ser també una consciència catalanista*". A Espanya, se suposa: tothom havia assumit la realitat de les coses, la "*diversitat espanyola*", la "*riquesa*" del conflicte, una dada de la realitat, diu l'autor, amb la qual calia governar, "*com a Filàndia hom governa a molts graus sota zero*". Una cosa tan natural com el clima, una condició acceptada i entesa. Un idil·li, dic jo, un paradís perdut, un temps feliç en què Espanya ens estimava, l'"exterior" no era tal, i en tot cas era amic nostre, Catalunya no era part del problema sinó part de la solució. Devia ser molt bonic: jo no ho recorde. Sí que recorde recels, suspicàcies, infinits papers a favor (universalment, és a dir vàcuament) de l'autodeterminació dels pobles i coses així, però en contra dels "*nacionalismes*" (concrets: el català, per exemple), a favor dels "*pobles d'Espanya*", però més a favor encara, i amb molta més contundència, de la *unitat* d'aquests pobles en l'estat. Deu ser que la meua memòria és selectiva, o simplement que *jo hi era*, no m'ho han contat.

Però tornem a la columneta: l'autor creu, en efecte, que aquell temps feliç va existir, érem tots bons, amics i amables. Però arribà el pujolisme, que fa de l'ambigüitat un negoci

electoral (cosa que no és del tot errada) i que, sobretot, partint de la seua "*presència quasi marginal en el discurs cultural i polític*", s'ha dedicat a convertir la política en sentimentalitat. I la sentimentalitat dibuixà la "*figura retòrica nítida*": l'enemic exterior. El qual enemic, com hem vist, no existia, és un invent dels sentiments, una part del pujolisme, una fantasia verbal, una figura retòrica. Molt bé: no existia, se l'ha inventat un partit català d'"*ideologia confusa i variable*", és una creació de l'ambigüitat i dels excessos sentimentals. Però la cosa és molt més greu: els pares de la bestiola, creadors de la invenció, no en van tenir prou de parir-la: es van dedicar amb mètode i amor a alimentar-la, els devia agradar molt veure-la créixer i guanyar volum, "*Cebaron al enemigo exterior*", diu l'autor, i aquí el tenim "*gordo y cebón, bramando*". S'ha fet —és a dir, l'han fet els pares i nodridors— enorme i descontrolat, com un animal prehistòric de "*cervell minúscul en un cos inabastable*". Era irreal, ara és real i cert, no existia i ara està ple de força, és un perill, una amenaça: ara les víctimes ploraran (com sempre, d'altra banda, ja se sap: el victimisme és això), però la culpa és seua. Com la d'aquell boig del parc juràssic, més o menys.

No és broma: l'autor apel·la a Montaigne, se'n declara deixeble atent (ai, pobre mestre!), i acaba: "*y me pregunto con desesperada obviada de donde salió el pienso paranoico que alimenta bestia semejante*". Doncs, no cal que s'ho pregunte: ja ho ha explicat abans, i és perfectament obvi. Ells —Pujol, Convergència, i qui sap quants bojos més— són així de paranoics: per sentimentalisme s'inventen una figura retòrica, la figura (misteriosament) esdevé una bèstia viva, i després li donen tant de pinso (paranoic) que l'engreixen fins a proporcions descomunals. La moral d'aquesta història, a voluntat del lector. Només la bèstia, com que no té cervell, no és culpable dels seus actes. Els dolents de la pel·lícula són els sentimentals, els productors de figures retòriques i els fabricants de pinsos paranoics. Que era el que calia demostrar, exactament. I en efecte, "*Montaigne aprendía su lección diaria del contacto con los necios*", escriu l'autor. Té més raó que no es pensa.

Joan F. Mira